

STRATEGJIA E MENAXHIMIT FINANCIAR DHE KONTROLLIT

Operatori i Sistemit te Transmetimit

1 Përbajtja

1 PËRMBAJTJA	1
2 HYRJE	2
2.1 QËLLIMI I STRATEGJISË PËR MENAXHIMIN FINANCIAR DHE KONTROLLIN (MFK)	2
2.2 KONCEPTI I KONTROLLIT TË BRENDSHËM FINANCIAR PUBLIK	2
2.3 MENAXHIMI FINANCIAR DHE KONTROLLI	3
2.4 MODELI COSO	4
2.5 RISKU DHE MENAXHIMI I RISKUT	4
2.6 OBJEKTIVAT E MENAXHIMIT TE RISKUT	4
2.7 PËRGJEGJËSIA PËR STRATEGJINË E MFK.....	5
3 SISTEMI I MFK	6
3.1 MJEDISI I KONTROLLIT	6
3.2 PËRGJEGJHMËRIA MENAXHERIALE	6
3.3 GRUPI I MENAXHIMIT STRATEGJIK	7
3.4 PËRGJEGJHMËRIA MENAXHERIALE E ADMINISTRATORIT	8
3.5 PWRGJEGJWSITE DHE DETYRAT E KOORDINATORIT TE MENAXHIMIT FINANCIAR DHE KONTROLLIT.....	9
3.6 PWRGJEGJWSITE DHE DETYRAT E KOORDINATORIT TË RISKUT	9
3.7 PËRGJEGJHMËRIA MENAXHERIALE E MENAXHERËVE TË TJERË.....	10
3.8 RREGULLA TË PËRGJITHSHME PËR DELEGIMIN E DETYRAVE.....	11
3.9 AKTORË TË TJERË	11
4 STRATEGJIA E MENAXHIMIT TE RISKUT.....	13
4.1 IDENTIFIKIMI DHE KATEGORIZIMI I RISKUT.....	13
4.2 VLERESIMI I RISKUT.....	14
4.2.1 Shkalla e Riskut.....	14
4.2.2 Veprimet kundra Riskut	14
4.3 PLANIFIKIMI DHE KONTROLLET	15
4.3.1 Objektivat e Planifikimit te Riskut.....	15
4.3.2 Kategorite e Pergjigjeve ndaj Riskut	16
4.4 IMPLEMENTIMI I KONTROLVE DHE PËRGJIGJEVE NDAJ RISKUT.....	16
4.5 REGJISTRI I RISKUT.....	16
5 RAPORTIMI DHE PWRDITWSIMI.....	17
6 ROLE DHE PERGJEGJESI	18
7 ANEKSE.....	19
Anek A – Lista e Riskut	19
Anek B – Skede risku	20

2 Hyrje

2.1 Qëllimi i Strategjisë për Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin (MFK)

Kjo strategji për MFK-në, së bashku me anekset e saj, synon të shpjegojë dhe aplikojë thelbin e sistemit të MFK-së dhe të komponenteve të tij. Strategjia është dokument referues për të zhvilluar dhe ruajtur një sistem të përshtatshëm të MFK në OST sh.a, në përputhje me kërkesat e Ligjit Nr.10296, datë 8.07.2010 "Për Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin", i ndryshuar me ligjin Nr. 110/2015 i datës 15.10.2015, si dhe manualin e MFK dhe akte te tjera ligjore e nenligjore te fushes.

Brenda kësaj strategjie është integruar edhe Strategjia të Menaxhimit të Riskut të OST sh.a, e cila kontrollon riskun që lidhet me kompaninë në tërësi, riskun e marrëdhënieve të saj me klientët dhe furnitorët menaxhimin e marrëdhënieve të reja dhe ekzistuese të biznesit me palë të treta.

2.2 Koncepti i Kontrollit të Brendshëm Financiar Publik

Njësitë Publike mbledhin dhe shpenzojnë fonde në emër të taksapaguesve. Taksapaguesit duhet të sigurohen se këto njësi i administrojnë fondet me kujdesin e duhur. Për të arritur këtë, është zhvilluar dhe vënë në zbatim Sistemi i Kontrollit i mbështetur në konceptin e Kontrollit të Brendshëm Financiar Publik (KBFP).

Kontrolli i Brendshëm Financiar Publik është një term dhe koncept i zhvilluar nga Komisioni Evropian për të ndihmuar në të kuptuarit dhe vënien në zbatim të sistemeve të kontrollit të mirëzhvilluara dhe efektive.

Një sistem i kontrollit të brendshëm mund të japë siguri të arsyeshme - jo absolute - për menaxhimin, në lidhje me arritjen e objektivave të njësisë publike. Siguri e arsyeshme do të thotë një nivel i kënaqshëm i besimit sipas vlerësimeve të caktuara të kostove, përfitimeve dhe risqeve. Përcaktimi sesa e arsyeshme është siguria kërkon gjykim menaxherial. Në ushtrimin e këtij gjykiti, menaxherët duhet të identifikojnë risqet e natyrshme në aktivitetet, programet dhe projektet e tyre, të vlerësojnë këto risqe dhe të përcaktojnë nivelet e pranueshme të riskut në rrethana të ndryshme.

KBFP është një pjesë integrale e menaxhimit të financave publike kombëtare që lidhet me të gjithë buxhetin publik, në veçanti me të ardhurat dhe shpenzimet e qeverisë qendrore, duke përfshirë fondet e BE-së si dhe fonde të tjera. KBFP gjithashtu përfshin harmonizimin qendror dhe koordinimin e MFK-së, si dhe AB-së. Ajo duhet të sigurojë që njësia publike arrin vlerën për para në mënyrë të ligjshme, të përshtatshme, etike dhe të përgjegjshme financiarisht.

Sistemi i KBFP

Sisteme të shëndosha të Menaxhimit Financiar dhe Kontrollit (MFK), për të ndërmarrë detyra të planifikimit, programimit, buxhetimit, kontabilitetit, raportimit, arkivimit dhe monitorimit.	Shërbim objektiv dhe funksionalisht i pavarur i AB, që mbështet titullarin dhe që ofron këshilla dhe jep garanci të arsyeshme se sistemet e menaxhimit të riskut, kontrollit dhe qeverisjes janë krijuar në përputhje me rregullat dhe standarde si dhe me parimet e një menaxhimi financiar të shëndoshë, me qëllim përmirësimin e arritjes së objektivave.	Strukturat, në Ministrinë e Financave, përgjegjëse përvillimin dhe zbatimin e një metodologjje të harmonizuar dhe të një cilësie të standardizuar për sistemet e MFK-së dhe të shërbimit të auditimit të brendshëm.
---	--	---

2.3 Menaxhimi Financiar dhe Kontrolli

MFK përfshin koncepte të menaxhimit financiar edhe kontrollit të brendshëm. Të gjithë të punësuarit në njësi duhet tëjenë të vetëdijshëm në lidhje me sistemin e MFK-së, jo vetëm specialistët e fushës.

Qëllimi i MFK-së është që të sigurojë:

- drejtimin e operacioneve në mënyrë të rregullt, etike, ekonomike, efikase dhe efektive;
- përqasjen e operacioneve me ligjet, rregulloret, politikat, planet dhe procedurat;
- ruajtjen e aktiveve dhe burimeve të tjera kundrejt humbjeve të shkaktuara nga keqadministrimi, shpenzime dhe përdorime të panevojshme, si dhe kundrejt parregullsive dhe mashtrimit;
- forcimin e përgjegjësisë menaxheriale për një arritje të suksesshme të objektivave të vendosura;
- raportimin financiar në kohë dhe monitorimin e rezultateve të performancës.

Është e rëndësishme të theksohet se zbatimi i sistemeve efikase të MFK-së do të ndihmojë Operatorin e Sistemit të Transmetimit në përshtatjen më të lehtë të organizatës ndaj ndryshimeve me të cilat ajo do të përballet në mëdisin e jashtëm apo të brendshëm.

2.4 Modeli COSO

Korniza e riskut dhe kontrollit të brëndshëm për OST sh.a është bazuar gjërësisht në modelin COSO. Në vitin 2013, COSO lëshoi një përditësim të plotë të Kornizës së Integruar të Kontrollit të Brendshëm të vitit 1992. Kjo kornizë e COSO është korniza de fakt o e përdorur nga më shumë se 99 për qind e organizatave të këruara për të përbushur kërkosat e Seksionit 404 - Kontrollet e Brendshme mbi Raportimin Financiar (ICFR) të Reformës së Kontabilitetit të Kompanisë Publike Sarbanes-Oxley dhe Aktit për Mbrojtjen e Investitorëve (SOX).

COSO përcakton gjërësisht menaxhimin e riskut të ndëmarrjeve (ERM) si "Kultura, aftësitë dhe praktikat të integruara me vendosjen e strategjisë dhe ekzekutimin e saj, në të cilën organizatat mbështeten për menaxhimin e riskut dhe për krijimin, ruajtjen dhe realizimin e vlerës. Kuadri fillestari 2004 përfshin, por nuk zëvendëson, Kontrollin e Brendshëm - Kornizën e Integruar të botuar nga COSO në vitin 1992. Kuadri i vitit 2004 u përditësua edhe në vitin 2013 për të adresuar përpjekjet që kompanitë po përballeshin në implementimin e modelit, kryesisht për shkak të mospërputhjes me Aktin Sarbanes-Oxley (SOX).

2.5 Risku dhe Menaxhimi i Riskut

Risku është shansi ose mundësia e humbjes, dëmtimit, lëndimit ose mos arritjes së objektivave të shkaktuara nga një veprim apo ngjarje e padëshiruar ose e pasigurt. Menaxhimi i rrezikut është një qasje e planifikuar dhe sistematike për identifikimin, vlerësimin dhe kontrollin e rrezikut. Qëllimi i menaxhimit të rrezikut është sigurimi i pasurisë dhe reputacionit të organizatës dhe sigurimi i mirëqenies së vazhdueshme financiare dhe organizative.

2.6 Objektivat e Menaxhimit te Riskut

Menaxhimi i mirë i riskut ka të bëjë me identifikimin e asaj që mund të shkojë keq, cilat mund të jenë pasojat kur diçka shkon keq dhe në fund, të vendosë se çfarë bëhet dhe mund të bëhet për të zvogëluar mundësinë që diçka të shkojë keq. Nëse shkon keq, pasi disa gjëra në mënyrë të pashmangshme shkojnë keq, duhet siguruar që impakti të ruhet në nivele minimale.

Menaxhimi i riskut duhet të sigurojë që organizata të përdorë në mënyrë efektive një kuadër risku që ka një sërë hapash të mirëpërcaktuar. Qëllimi është që të mbështetet vendim-marrja më e mirë nëpërmjet një kuptimi të mirë të rreziqeve dhe ndikimit të tyre.

Menaxhimi i riskut duhet të jetë një proces i vazhdueshëm dhe zhvillimor i cili rrjedh përgjatë strategjisë së organizatës dhe zbatimit të saj, duke trajtuar në mënyrë metodike të gjitha rreziqet që i rrethojnë aktivitetet në të kaluarën, të tashmen dhe të ardhmen.

Objektivat e Menaxhimit të Riskut përfshijnë:

- Sigurinë që menaxhimi i rezikut të jetë i integruar në mënyrë të qartë dhe të vazhdueshme dhe të evidentohet në kulturën e organizatës.
- Menaxhimin e riskut në përputhje me praktikat më të mira.
- Parashikimin dhe reagimin ndaj ndryshimeve të kërkesave sociale, mjedisore dhe legjislative.
- Mbajtjen në konsideratë të pajtueshmërinë me standardet minimale të shëndetit dhe sigurisë, sigurimit dhe kërkesave ligjore.
- Parandalimin e vdekjeve, lëndimeve, dëmtimeve dhe humbjeve, dhe uljen e kostove që mbart rreziku me vete.
- Informimin e politikave dhe vendimeve operacionale duke identifikuar rreziqet dhe ndikimin e tyre të mundshëm.
- Rritjen e vetëdijes për nevojën për menaxhimin e riskut nga të gjithë ata që lidhen me ofrimin e shërbimit të organizatës.

Këto objektiva do të arrihen duke:

- Përcaktuar në mënyrë të qartë rolet, përgjegjësitë dhe linjat të raportimit brenda organizatës për menaxhimin e riskut.
- Përfshirë e çështjet e menaxhimit të rezikut kur shkruhen raporte dhe duke marrë parasysh e këto çështje kur merren vendimet.
- Demonstruar në vazhdimësi zbatimin e parimeve të menaxhimit të rezikut në aktivitetet e organizatës, punonjësve të saj dhe Njësive Operative.
- Përforcuar rëndësinë së menaxhimit efektiv të riskut si pjesë e punës së përditshme të punonjësve.
- Mbajtur një Registri Risku që lidhet me proceset e punës, objektivat strategjike dhe operacionale të organizatës, dhe që gjithashtu paraqet rreziqe që lidhen me punën në partneritet apo me të tretë.
- Kontrolluar rregullimet dhe nëpërmjet pëmirësimit të vazhdueshëm të materialeve që lidhen me Menaxhimin e Riskut.

2.7 Përgjegjësia për Strategjinë e MFK

Përgjegjësia për krijimin, mirëmbajtjen dhe rishikimin periodik të kësaj Strategjie të MFK mbahet nga Administratori I OST sh.a. Këto detyra mund të delegohen në përputhje me aktet ligjore dhe nënligjore në fuqi.

Ky dokument do të rishikohet çdo tre vite apo sa here ka ndryshime thelbësore në mjedisin e riskut të OST sh.a dhe do të ndryshohet përmes rishikimit nga grupet e përbashkëta dhe miratimeve hierarkike.

3 Sistemi I MFK

3.1 Mjedisi I Kontrollit

Mjedisi I kontrollit në OST sh.a plotësohet nga një paketë dokumentash që sigurojnë:

- a) Integritetin personal dhe etikën profesionale të nivelit menaxherial dhe punonjësve të tjera të njësisë publike;
- b) Politikat menaxheriale dhe stilin e punës;
- c) Strukturën organizative, garantimin e ndarjes së detyrës, hierarkinë dhe rregulla të qarta, të drejtat, përgjegjësítë dhe linjat e raportimit;
- d) Politikat dhe praktikat e menaxhimit të burimeve njerëzore;
- e) Aftësitë profesionale të punonjësve.

Kjo paketë dokumentash përbëhet nga:

- a) Statuti I OST sh.a
- b) Rregullorja e funksionimit të OST sh.a
- c) Struktura organizative e OST sh.a
- d) Kodi I Etikës
- e) Raportet Vjetore
- f) Analizat e Aktivitetit
- g) Programi I Zhvillimit Ekonomik
- h) Strategjia e Menaxhimit Financiar dhe Kontrollit
- i) Rregullorja e dokumentimit, ruatjes, qarkullimit dhe nxjerrjes nga perdonimi të aktiveve

3.2 Përgjegjshmëria menaxheriale

Baza për një sistem efikas të kontrollit të brendshëm në OST sh.a është llogaridhënia menaxheriale. Sipas Ligjit për MFK-në, drejtuesit kanë detyrimin të zbatojnë parimet e menaxhimit të shëndoshë financiar dhe legjitimitetin në administrimin e fondeve dhe çdo aktivitet tjetër të lidhur me to.

Drejtuesit e Operatorit të Sistemint të Transmetimit jepin llogari përkatesisht te Ministria e Ekonomisë dhe Financës ne cilesine e asamblese se ortakëve, dhe tek Këshilli Mbikqyrës i OST sh.a për arritjen e objektivave vetjake dhe të njësive duke i menaxhuar fondet publike në mënyrë të ligjshme, ekonomike, efikase dhe efektive.

Drejtuesit që shpenzojnë para, jepin llogari në lidhje me arritjen e objektivave të tyre te organet që i kanë emëruar ata, duke menaxhuar fondet publike me ligjshmëri, ekonomi, efikasitet dhe efektivitet, dhe Menaxhimi Financiar në OST sh.a funksionon pikërisht sipas këtij parimi.

3.3 Grupi i Menaxhimit Strategjik

Titullari duhet të krijojë Grupin e Menaxhimit Strategjik me pjesëmarrjen e nivelit menaxherial ekzistues të kompanisë. GMS është një element integral i përgjegjshmërisë dhe qeverisjes publike.

GMS luan një rol kyç përsa i takon integritetit të informacionit finansiar të OST sh.a, sistemit të saj të kontrollit të brendshëm, si dhe sjelljes etike. Ky grup ofron mbështetje dhe këshilla për Titullarin si dhe përkujdeset për performancën e OST sh.a

GMS përbëhet nga titullari i shoqërisë (i cili është gjithashtu kryetar i grupit), Nënpunësit Autorizues, Nënpunësit Zbatues dhe nga të gjithë menaxherët e tjera të nivelit të lartë. Drejtori i Auditit të Brëndshëm ndjek mbledhjet në cilësinë e vëzhguesit dhe ofron kontributin e vet për çështjet që lidhen me MFK- në, pa u perfshire ne veprimitari operative. Vendimet e grupit duhet të merren në mënyrë kolegiale dhe objektive duke patur në vëmendje interesin publik dhe në përputhje me standarde etike të sektorit publik. Këto vendime duhet të pasqyrohen në procesverbale dhe t'i vihen në dispozicion menaxhmentit.

GMS duhet të kuptojë sistemin e kontrollit të brendshëm të shoqërisë dhe të garantojë se komponentët e MFK-së dhe të menaxhimit efektiv të riskut janë të pranishëm dhe se funksionojnë me efektivitet brenda shoqërisë.

GMS duhet të zhvillojë aktivitetet e mëposhtme:

- Të nxisë realizimin e objektivave dhe qëllimeve strategjike;
- Të garantojë se brenda organizatës ekziston një kuadër i përshtatshëm dhe efektiv i MFK, që siguron vlerësimin dhe menaxhimin e risqeve;
- Të kuptojë se si organizata realizon objektivat e MFK;
- Të rishikojë procesin e menaxhimit të riskut;
- Të garantojë se drejtuesit dhe punonjësit e njësisë janë të pajisur me aftësitetë dhe udhëzimet e nevojshme për të vënë në zbatim kontolle të brendshme efektive dhe për të menaxhuar risqet;
- Të shqyrtojë nëse mjedisi i kontrollit dhe procedurat mund t'i përmbushin objektivat e tyre;
- Të vendosë standarde dhe vlerat e organizatës;
- Të verifikojë raportet e audituesve mbi MFK dhe përputhshmërinë me aktet ligjore dhe nënligjore;
- Të përcaktojë nëse janë raportuar dobësi materiale, kushte të tjera të reportueshme, apo gjetje të tjera;
- Të rishikojë përmirësimet e sugjeruara për MFK si dhe të ndjekë në vazhdimësi korrigjimin e dobësive në kontrollin e brendshëm;
- Të verifikojë deklaratën e titullarit të njësisë mbi sistemin e kontrollit te brendshëm;
- Të udhëheqë dhe të mbikqyrë procesin e ndryshimit, që shton kapacitetin e organizatës për të punuar me rezultate të larta.
- Te analizoje Raportet e lena nga Audituesit e brendshem dhe ata te jashtem, publik dhe jopublik

Një GMS efektiv duhet të ketë linja të hapura komunikimi me të gjitha nivelet e menaxhimit dhe me audituesit e brendshëm dhe të jashtëm. Grupi duhet të sigurojë marrjen në kohën

dhe formën e duhur të informacioneve cilësore, të cilat i mundësojnë atij kryerjen e detyrave në raport me të gjitha aktivitetet e OST sh.a. Lloji i informacionit lidhet me natyrën e aktiviteteve dhe objektivat e njësisë, por ai duhet gjithsesi të përmbajë të dhëna për:

- Raportimin mëjor mbi kontabilitetin dhe menaxhimin, i cili i referohet përdorimit mëjor të burimeve njerëzore dhe financiare si dhe raporte periodike të përpiluara gjatë viti që përmbajnë parashikime mbi të ardhurat dhe shpenzimet përkundrejt buxhetit financier të të ardhurave, burimeve dhe shpenzimeve kapitale;
- Progresin lidhur me realizimin e synimeve dhe objektivave;
- Identifikimin dhe menaxhimin e risqeve.

3.4 Përgjegjshmëria menaxheriale e Administratorit

1. Administratori I OST sh.a është përgjegjës dhe i raporton MFE, për zbatimin e sistemeve të menaxhimit financier dhe kontrollit në të gjitha njësitë, strukturat, programet, veprimtaritë dhe proceset që menaxhohen prej tij, në përputhje me parimet e ligjshmërisë, të menaxhimit të shëndoshë financier dhe të transparencës.
2. Administratori I OST sh.a i propozon Keshillit Mbikqyres ose Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë (sipas rastit) akte të brendshme administrative, monitoron dhe përditëson sistemet për menaxhimin financier dhe kontrollin e organizatës, brenda kuadrit rregullator të Ministrisë së Financave, si dhe merr masa për përmirësimin e sistemeve, në vijim të rekomandimeve të auditimit të brendshëm, auditimit të jashtëm dhe të vlerësimeve e të analizave të tjera.
3. Nëpunësit e të gjitha niveleve të varësisë janë përgjegjës dhe i raportojnë eprorit, sipas shkallës hierarkike, deri te Administratori I OST sh.a, për statusin e sistemeve të kontrollit të brendshëm, për riskun e mashtrimit e të parregullsive dhe të çdo mangësie serioze që pengon realizimin e objektivave, ose risqe, të cilat nuk janë adresuar nga njësia, masat korrektauese të marra dhe të përbushura nga nivelet e menaxhimit të njësisë që drejtojnë.
4. Nëpunësit e të gjitha niveleve të OST sh.a në fushën e menaxhimit financier dhe kontrollit kanë këto përgjegjësi kryesore:
  - a) propozimin te Administratori të sistemit të rregullave dhe procedurave të brendshme të njësisë, të planeve strategjike dhe të objektivave afatmesëm dhe vjetore, si dhe monitorimin e zbatimit të tyre në njësi;
  - b) hartimin e objektivave dhe zbatimin e planeve strategjike dhe vjetore, në përputhje me objektivat;
  - c) monitorimin e kontolleve të risqeve, që vënë në rrezik arritjen e objektivave të sektorit apo drejtorisë që menaxhojnë;
  - d) planifikimin, menaxhimin, kontabilitetin dhe raportimin financier të veprimtarisë së organizatës;
  - e) mbikëqyrjen dhe menaxhimin efektiv të punonjësve të institucionit dhe ruajtjen e nivelit të tyre profesional për menaxhimin financier dhe kontrollin;
  - f) krijimin e kushteve për menaxhim të ligjshëm, efektiv e të përshtatshëm dhe për sjellje etike të punonjësve të njësisë;
  - g) përgatitjen dhe monitorimin e sistemeve për ruajtjen dhe mbrojtjen e aktiveve dhe të dokumentacionit të njësisë kundrejt humbjeve, vjedhjeve, keqpërdorimit dhe përdorimit të paautorizuar;
  - h) ndarjen e përgjegjësive që lidhen me vendimmarrjen, kontrollin, zbatimin dhe

vendosjen e linjave të raportimit, në përputhje me përgjegjësitë e deleguara.

3.5 Pwrgjegjwsite dhe detyrat e Koordinatorit te Menaxhimit Financiar dhe Kontrollit

Administratori i OST sh.a wshtw pwrgjegjes per zbatimin e sistemeve te Menaxhimit Financiar dhe Kontrollit ne te gjitha Njesite Operative, strukturat, programet, aktivitetet dhe proceset e drejtuara prej tij nw pwrputhje me parimet e ligjshmwrish, menaxhimit tw shwndoshw financiar dhe transparences. Administratori duhet tw siguroje qw do tw ndiqet qasja e pwrgjithshme e rekomanduar pwer ngritjen, vlerwsimin dhe pwrnirwsimin e Menaxhimit Financiar dhe Kontrollit, duke pwrshire hapat kryesorw tw vleresuar si tw rwndwsishwm pwr njw sistem tw shwendoshw tw MFK, si mw poshtw:

- Organizimi i procesit tw zhvillimit tw sistemeve tw MFK;
- Pwrcaktimi dhe vlerwsimi i misionit, vizionit dhe objektivave kryesore te njesise;
- Krijimi i njw sistemi efikas tw MR;
- Hartimi i listws dhe manualeve tw proceseve tw punws;
- Pwrgatitja e gjurmws sw auditit pwr proceset kryesore tw punes;
- Analizimin e kontolleve ekzistuese dhe atyre tw pritshme;
- Ndwrmmarrjen e veprimeve korrigjuese;
- Vlerwsimi i pesw komponentwe tw kontrollit tw brendshem;
- Raporti pwrmbledhes mbi kontrollet e brendshme.

Administratori nw rolin e Koordinatorit tw Menaxhimit Financiar dhe Kontrollit, wshtw pwrgjegjes pwr aktivitetet e mwposhtme:

- Pwrgatitjen, zbatimin dhe monitorimin e planit pwr ngritjen e sistemit tw MFK nw OST sh.a;
- Bashkwrendimin e aktiviteteve gjatw procesit tw pwrgatitjes dhe monitorimit tw raporteve tremujore dhe tw performancws nw OST sh.a;
- Bashkwrendimin e aktiviteteve gjatw procesit te vetwylerwsimit mbi bazwn e pyetwsorit tw vetw-vlerwsimit;

3.6 Pwrgjegjwsite dhe detyrat e Koordinatorit të Riskut

1. Koordinator i Risku është Administratori I OST sh.a. Në përbushje të përgjegjësive të tij ai mund t'i delej disa prej detyrave të veta për koordinimin e riskut një punonjësi tjetër të Drejtorisë Ekonomike, në varësi të tij.
2. Administratori i OST sh.a nw cilwsine e Koordinatorit tw Riskut është përgjegjës për:
  - Ngritjen dhe funksionimin e sistemit të Menaxhimit te Riskut
  - Vlerësimin e sistemit të Menaxhimit të Riskut;
  - Paraqitjen e raportit të per gjithshëm tek Grupi I Menaxhimit Strategjik dhe në Ministri;
  - Këshillimin në lidhje me efektivitetin dhe efikasitetin e sistemit të Menaxhimit të Riskut;
  - Informimin dhe komunikimin efektiv për risqet brenda OST sh.a dhe me njësите e tjera publike me ndikim në veprimtarinë e tyre;

- Inkurajimin e kulturës së menaxhimit të riskut në të gjitha nivelet;
- Hartimin dhe ndjekjen e Strategjisë së Riskut;
- Bashkërendimin e veprimtarive që lidhen me identifikimin dhe vlerësimin e risqeve, që vënë në rrezik arritjen e objektivave të njësive dhe ngritjen e sistemit për menaxhimin e riskut, në përpjesët im me përmasat e tij sipas kornizave te vendosura nga ligjet ne fuqi (krijimin e regjistrat te riskut te institucionit)
- Këshillimin dhe dhënien e instrukioneve menaxherëve të tjerë të njësisë publike, në bashkëpunim me njësinë qendrore të harmonizimit, për menaxhimin financier dhe kontrollin;
- Paraqitjen e raportit të përgjithshëm të risqeve të njësisë publike tek titullari i njësisë publike dhe grupi i menaxhimit strategik të organizatës

3.7 Përgjegjshmëria menaxheriale e menaxherëve të tjerë

Menaxherët e tjerë të strukturave të të gjitha niveleve në OST sh.a janë përgjegjës dhe raportojnë e i japin llogari eprorit, sipas shkallës hierarkike, për:

- a) Mbikëqyrjen dhe menaxhimin efektiv të punonjësve të strukturës që drejtojnë dhe ruajtjen e nivelit të tyre profesional.
- b) Identifikimin dhe krijimin e regjistrat te riskut, vlerësimin, kontrollin e risqeve që vënë në rrezik arritjen e objektivave dhe realizimin me sukses të veprimtarive të strukturave që ata drejtojnë.
- c) Garantimin e funksionimit të sistemit të menaxhimit financier dhe të kontrollit në strukturat që ata drejtojnë, bazuar në rregullat e vendosura nga titullari i njësisë publike, si dhe i raportojnë nëpunësit autorizues përkatës për çdo dobësi të sistemit që duhet trajtuar.
- d) Ruajtjen dhe mbrojtjen e aktiveve dhe të dokumentacionit të njësisë kundrejt humbjeve, vjedhjeve, keqpërdorimit dhe përdorimit të paautorizuar.
- e) Informacionin në kohë dhe në formën e kërkuar për rezultatet e arritura gjatë përmbytjes së përgjegjësive të tyre, për risqet dhe defektet serioze në veprimtarinë e strukturave që drejtojnë, si dhe për masat e marra e të zbatuara përiparimin e këtyre defekteve

3.8 Rregulla të përgjithshme për delegimin e detyrave

1. Gjatë ushtrimit të përgjegjësive të tyre, sipas përcaktimeve të bëra në këtë strategji, Administratori dhe Drejtori Ekonomik I OST sh.a kanë të drejtën të delegojnë disa nga të drejtat dhse detyrat e tyre te punonjësit në varësi të tyre, duke specifikuar kërkesat për raportimin për realizimin e detyrave të deleguara.
2. Shefat e Sektorëve kanë të drejtën të delegojnë disa nga të drejtat dhe detyrat e tyre te vartësit funksionalë, duke specifikuar kërkesat për raportimin për realizimin e detyrave të deleguara.
3. Nuk mund të delegohen të drejtat dhe detyrat, për të cilat ndalohet shprehimisht delegimi në këtë dokument apo në ligje të tjera.
4. Delegimi i të drejtave dhe i detyrave nuk cënon të drejtat e menaxherit dhe nuk e shkarkon atë nga përgjegjshmëria për realizimin e detyrave përkatëse apo për përzgjedhjen e vartësit, tek i cili delegohen të drejtat dhe detyrat.

3.9 Aktorë të tjerë

Roli i Auditimit të Brendshëm

Auditimi i Brendshëm në Operatorin e Sistemit të Transmetimit është një aktivitet i pavarur, objektiv që jep siguri dhe këshilla, dhe është i projektuar për t'i shtuar vlerë dhe përmirësuar operacionet e organizatës. Ai vjen në ndihmë përritjen e objektivave, duke sjellë një qasje sistematike dhe të disciplinuar për të vlerësuar dhe përmirësuar efektivitetin e menaxhimit të riskut, kontrollit dhe proceseve qeverisëse të njësisë. Një njësi e pavarur e Auditit të Brendshem ofron garanci dhe jep rekomandime në mënyrë që i gjithë sistemi i MFK-së të funksionojë me efektivitet. Auditimi i Brendshem ne OST sh.a Raporton dhe eshte ne varesi te Keshillit Mbikqyres te Shoqerise.

Aktiviteti i Auditit të Brendshem duhet:

- ofrojë garanci objektive për organizmat mbikqyrës lidhur me besueshmërinë dhe saktësinë e raporteve financiare dhe atyre të performancës, që dorëzohen nga ana e titullarit;
- ndihmojë drejtuesit të përbushin qëllimet dhe objektivat e tyre duke përmirësuar sistemet dhe shërbimet organizative;
- shbangë mashtrimin, shpërdorimin dhe abuzimin;
- ndihmojë punonjësit të përmirësojnë në përgjithësi mënyrën e punës së tyre dhe t'u nënshtrohen kontolleve të vendosura;
- identifikimin dhe vlerësimin e risqeve domethënëse dhe dhënien e kontributit në përmirësimin e sistemeve të menaxhimit të riskut (bazuar ne rregjistrin e riskut te hartuar nga menaxhimi);
- vlerësimin e kontolleve/masave që jane vendosur nga menaxhimi, që kanë si pikësynim adresimin e risqeve;
- inkurajimin e kontolleve efektive dhe eficiente dhe nxitjen e përmirësimit të vazdueshëm në këtë drejtim;
- vlerësimin dhe theksimin e proceseve që garantojnë besueshmërinë dhe integritetin e informacionit financiar dhe atij operacional;

- rekomandimin e shtimit të kontrolleve, të cilat asistojnë procesin e qeverisjes duke:
- Nxitur etikën dhe vlerat e përshtatshme brenda njësisë;
- Nxitur menaxhimin efektiv të punës së njësisë dhe përgjegjshmërinë e saj;
- Komunikuar në mënyrë efektive risqet dhe kontrolllet në zona të caktuara të veprimtarisë së organizatës.

Kështu Audit i Brendshem është një instrument menaxherial efektiv, që ofron këshilla dhe garanci objektive e të pavarur për GMS, për Administratorin, apo drejtues të tjerë, lidhur me faktin se sistemet e menaxhimit dhe të kontrollit janë vendosur dhe funksionojne në përputhje me rregullat dhe standartet si dhe me parimet e menaxhimit të shëndoshë financiar.

Roli i Auditimit të Jashtëm (Kontrolli i Lartë i Shtetit)

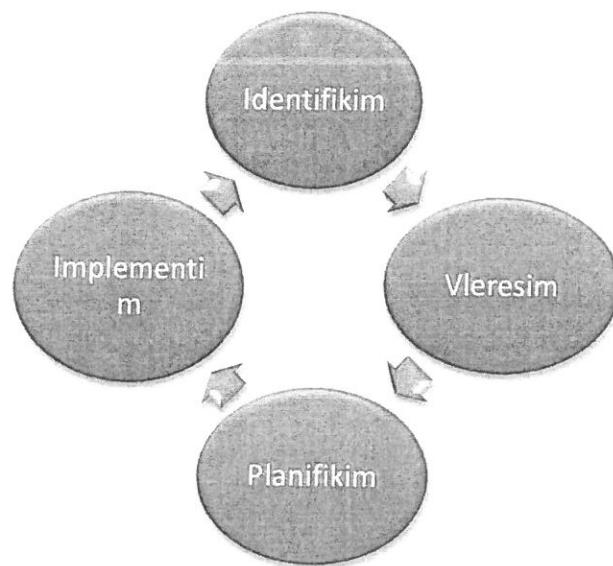
Sistemi i MFK dhe cilësia e funksionimit të tij duhet të jenë po ashtu subjekt i auditimit të jashtëm, apo i vlerësimit të pavarur nga KLSH, që nuk përgjigjet para ekzekutivit por para Parlamentit, në cilësinë e tij si përfaqësues i popullit. KLSH informon dhe raporton tek Parlamenti aktivitetet e veta si dhe gjetjet e auditimit dhe mund të propozojë ndryshime ligjore, që synojnë përdorimin më me efektivitet të burimeve buxhetore.

KLSH përfaqëson një burim të rëndësishëm informacioni për përdoruesit e buxhetit në lidhje me funksionimin e sistemeve të tyre të MFK-së. Audituesit e KLSH-së prodhojnë raporte pas auditimit të opeacioneve të përdoruesve të buxhetit dhe jo vetem.

Për këtë arsy, përveç vlerësimit të efikasitetit dhe efektivitetit të sistemit të MFK-së që kryhet nga vetë përdoruesit e buxhetit, auditimi i jashtëm i kryer nga KLSH, në përputhje me standartet ndërkombëtare dhe praktikat më të mira siguron informacione shtesë në lidhje me mënyrën në të cilën fondet publike janë duke u menaxhuar dhe shpenzuar dhe tregon për dobësitë që duhet të adresohen.

4 Strategjia e Menaxhimit të Riskut

Strategjia e Menaxhimit të Riskut përfshin 4 aktivitete kryesore:

4.1 Identifikimi dhe Kategorizimi I Riskut

Palët e përfshira, të detajuara në pikën, Role dhe Përgjegjësi, që mund të gjendet më poshtë, duhet të përqendrohen në ngjarje që mund të ndikojnë në mosarritjen e objektivave të organizatës. Këto përpjekje duhet të fokusohen në fusha të cilat mund të ndikojnë në kostot, afatet kohore, cilësinë e përbushjes së detyrave apo mirëmbajtjen ose përdorshmérinë e aseteve. Rreziqet strategjike të lidhura me objektivat e koorporatës dhe rreziqet operacionale të lidhura me planet e shërbimit dhe projektet së paku duhet të identifikohen dhe monitorohen. Teknikat e rekomanduara për të identifikuar rreziqet janë:

Lista e Riskut - Shqyrtoni Listën e Rrezikut (Aneksi A - Lista e Rrezikut) në kontekstin e rrjedhës së punës për të përcaktuar nëse ndonjë nga fushat e përcaktuara të rrezikut mund të jetë e zbatueshme. Kjo listë detalon tipet e njohur të rrezikut të cilat duhet të merren parasysh gjatë identifikimit të riskut për opeacionet apo projektet:

- Rreziqet ekonomike
- Rreziqet mjedisore
- Rreziqet Financiare
- Rreziqet qeveritare
- Rreziqet ligjore
- Rreziqet operacionale
- Rreziqet e Perceptimit
- Rreziqet e personelit
- Rreziqet e Projektit
- Rreziqet e Sigurisë
- Rreziqet strategjike / komerciale
- Rreziqet e strukturave dhe politikave
- Rreziqet Teknike / Infrastrukturore

Brainstorming - Shfrytëzoni grupimin e ideve për të identifikuar rreziqet e ardhshme të cilat nuk mund të njihen nga një individ I vetëm. Përdorni grupe të ndryshme pune për të krijuar idemë dhe për të marrë pikëpamje alternative për rreziqet, për shembull grupet e përdoruesve, grupet e zhvillimit, krerët e financave apo personelin e projekteve.

Skedulet e Projektit – Kryerja e verifikimeve dhe kontolleve që synojnë mos lënien pas dore të projekteve dhe zbatimin e secilit aktivitet lidhur me projektin në kohë.

Financat e Projektit - Kryerja e verifikimeve dhe kontolleve përsa I përket buxhetit dhe tolerancave të projektit. Gjithashtu kryerja e kontolleve të kostove të paparashikuara për projektin.

4.2 Vleresimi I Riskut

4.2.1 Shkalla e Riskut

Pas identifikimit, rreziqet do të përfshihen në rregjistrin e riskut i cili do të identifikojë pronarin e rezikut dhe hapat që duhet të ndërmerren pér të zbutur apo shmangur rrezikun. Risku do të kategorizohet kundrejt impaktit të mundshëm ndaj kompanisë në një shkallë prej 1 deri në 3, 1 duke qenë ndikimi më i ulët dhe 3, ndikimi më i lartë. Rreziqet gjithashtu do të kategorizohen kundrejt gjasave që rreziku të haset në një shkallë prej 1 deri në 3, 1 duke qenë gjasat më të ulëta dhe 3 duke qenë gjasat më të larta.

Impakti i riskut si dhe gjasat që rreziqet që risku të haset, do të kombinohen sipas matricës së vlerësimit të riskut (pjesë e Regjistrit të Riskut) pér të ilustruar rëndësinë totale të riskut, si dhe veprimet që duhet të ndërmerren kundrejt riskut në fjalë.

4.2.2 Veprimet kundra Riskut

Veprimet e kërkuaara ndaj riskut	Probabiliteti I ndodhjes	Impakti nëse ndodh	Frekuanca e Kontolleve
Nuk ka nevojë pér veprime	I rallë	I papërfillshëm	N/A
Duhet monitoruar sipas nevojës dhe të sigurohet që po kontrollohet dhe menaxhohet sic duhet	I rallë	I konsideruesëhm	Tremujore
Duhet monitoruar sipas nevojës - më pak e rëndësishme, por mund të ketë efekt serioz në ofrimin e shërbimit ose në përbushjen e detyrave kryesore	I rallë	I lartë	Mujore
Duhet monitoruar sipas nevojës dhe të sigurohet që po kontollohet dhe menaxhohet sic duhet	I mundshëm	I papërfillshëm	Tremujore
Duhet monitoruar sipas nevojës - më pak e rëndësishme, por mund të ketë efekt serioz në ofrimin e shërbimit ose në	I mundshëm	I konsideruesëhm	Mujore

përbushjen e detyrave kryesore			
Rrezik i rëndësishëm - mund të naikojë në ofrimin e shërbimeve apo detyrave kryesore	I mundshëm	I lartë	I menjëhershëm
Duhet monitoruar vazhdimit - më pak e rëndësishme, por mund të ketë efekt ofrimin e shërbimit ose në përbushjen e detyrave kryesore	I shpeshtë	I papëfillshëm	Mujore
Kërkohet veprim i menjëhershëm - kërcënimi serioz për ofrimin dhe / ose arritjen e shërbimeve ose detyrave kryesore	I shpeshtë	I konsiderueshëm	I menjëhershëm
Kërkohet veprim i menjëhershëm - kërcënimi serioz për ofrimin dhe / ose arritjen e shërbimeve ose detyrave kryesore	I shpeshtë	I lartë	I menjëhershëm

4.3 Planifikimi dhe Kontrollet

4.3.1 Objektivat e Planifikimit te Riskut

Objktivi kryesor i këtij planifikimi është përgatitja e përgjigjeve që menaxhmentit duhet të ndërmarrë duke përdorur kategoritë e përgjigjeve ndaj riskut për secilin nga rreziqet e identikuara në mënyrë që të zvogëlohet apo të elemiñohet kërcënimi. Ky proces duhet të lërë prapa një plan veprimi, nëse çdo rrezik do të materializohet.

Përqendrimi duhet të jetë në rreziqet "e kuqe" pasi këto kanë shansin më të madh të lindin dhe ka të ngjarë të ndikojnë më shumë në veprimtarinë e kopanisë. Duhet t'i kushtohet vëmendje edhe rreziqeve "të verdhë" dhe rreziqeve "jeshile" në mënyrë që:

- Të mbahet rrezikun në një nivel aq të ulët sa është praktike
- Kompania të jetë e përgatitur për t'iu përgjigjur rrezikut nëse rritet niveli i ashpërsisë gjatë kohës
- Stafi të sigurohet që rreziqet 'e gjelbër' ose 'të verdhë' të mos rrisin mundësinë e hasjes së një rreziku 'të kuq'.

4.3.2 Kategorite e Përgjigjeve ndaj Riskut

- a) Shmangje - zakonisht konsiston në ndryshimin e një aspekti të procesit në mënyrë që kërcënimi të mos ndodhë
- b) Zvogëlimi – konsiston në zvogëlimin e mundësisë e hasjes së rrezikut ose në zvogëlimin e ndikimit te kërcënimit, nëse ndodh
- c) Riparimi - Ndërtimi i një plani për veprimet që do të zvogëlojnë impaktin, nëse një risk i caktuar ndodh
- d) Transferimi - Një palë e tretë merr përsipër ndikimin financiar të kërcënimit (nëpërmjet sigurimit ose marrëveshjes kontraktuale) për të zvogëluar koston financiare të një risku të caktuar
- e) Pranimi – Pranimi që një kërcënim mund të haset, zakonisht sepse është ose i pashmangshëm ose është financiarisht e pa leverdissħħme për të shmangur kërcënimin në fjalë
- f) Ndarja - puna me palët e treta për të ndarë ose humbjen e kostos ose fitimin e lidhur me kërcënimin

4.4 Implementimi I Kontrolleve dhe Përgjigjeve ndaj Riskut

Objektivi kryesor i kësaj pike të strategjisë është të sigurohet se janë zbatuar kontrollet dhe përgjigjet e planikuara ndaj rrezikut, efektiviteti i tyre të jetë monitoruar dhe veprimet korriguese të kryera, aty ku përgjigjet nuk ofrojnë zgjidhje efektive.

Për të siguruar që veprimet e mësipérme të kryhen në mënyrë efikase dhe kosto efektive, do të ketë një Pronar të vetém Risku. Ky është një individ i emëruar i cili është përgjegjës për menaxhimin, monitorimin dhe kontrollin e të gjitha aspekteve të një risku të veçantë.

Një rrezik do t'i caktohet një individi të vetëm.

Një individ mund të jetë përgjegjës për më shumë se një rrezik, por duhet t'i kushtohet vëmendje ngarkesës së punës dhe aftësive, për t'u siguruar që çdo individi të mos ti alokohen më shumë rreziqe sesa mund të menaxhojnë praktikisht.

Aktivitetet e Kontrollit janë politika dhe procedura të cilat ndërtohen dhe implementohen për të ndihmuar që përgjigjet ndaj riskut të kryhen në mënyrë efektive.

Këto aktivitete duhet të kryhen nga Pronari I Riskut për cdo department, sipas frekuencës përkatëse të "ngjyrës" së riskut.

4.5 Regjistri I riskut

Regjistri I riskut do të përdoret për të regjistruar kërcënimet dhe rreziqet në çdo fazë të procesit dhe për të siguruar planet e veprimit në vazhdim për të adresuar rreziqet. Menaxhimi i riskut është një proces i vazhdueshëm ku mundësitë dhe kërcënimet ndryshojnë sepse përparësítë dhe drejtimi i kompanisë dhe i departamenteve të saj ecin përpara. Regjistrat e riskut nuk janë dokumente statike dhe janë të dizajnuara të jenë një mjet menaxhimi që mund të përdoret për të ndihmuar arritjen e qëllimeve dhe objektivave të një departamenti ose institucionit në térësi.

Reziqet mund tē identifikohen nē çdo kohë gjatë gjithë vitit dhe prandaj duhet tē shtohen nē regjistér kur tē identifikohen. Nga ana tjeter, mjedisi nē tē cilin funksionon një departament mund tē ndryshojë dhe një rrezik mund tē mos jetë më relevant. Këto rreziqe duhet tē fshihen nga regjistri aktiv dhe tē raportohen si tē tilla nē azhornimin e ardhshëm, por është e dobishme tē mbahen shënime pér rreziqe tē tilla pér t'u referuar nē tē ardhmen.

Regjistrat e riskut tē Drejtorive tw OST sh.a do tw përditësohen dy herë nē vit ose sa here shihet e nevojshme. Reziqet nē Regjistrin e Riskut tē organizatws përditësohet nga Koordinatori I Riskut nëpërmjet raportimeve të detyrueshme që do tē behen tek ai nga personat persegjes per riskun ne cdo drejtori.

5 Raportimi dhe pwrditwsimi

Përbledhjet individuale tē rrezikut do tē përfshihen nē Raportimin e Riskut, tē cilat do tē jenë lehtësish tē disponueshme pér individët e autorizuar dhe do tē qarkullojnë nē Stafin Operacional dhe Stafin e Projekteve.

Përbledhja e Riskut do tē detajojë:

- Emri i Projektit (ne rast Projekti)
- Identifikuesin e Rrezikut (Person Pergjegjës)
- Përbledhje e përshkrimit tē rrezikut
- Kategoria e rrezikut
- Ngjyra aktuale e rrezikut (jeshile, e verdhë, e kuqe)
- Pesha aktuale e rrezikut (Rendesia)
- Ngjyra e mëparshme e rrezikut (e gjelbër, e verdhë, e kuqe)
- Data e regjistruar
- Pronari i rrezikut

Aksesi ndaj dokumentit tē Raportit tē Riskut do tē kufizohet nē personat e përcaktuar sipas roleve dhe përgjegjësive dhe tek Pronari i Riskut.

Sic një departament, drejtori ose institucion punon drejt përbushjes së objektivave dhe qëllimeve tē saj, rreziqet e identikuara duhet tē monitorohen nē mënyrë që:

- a. tē sigurohet që planet e veprimit pér adresimin e rreziqeve po përfundohen,
- b. raportohet çdo ndryshim nē vlerësimin e ndikimit dhe gjasat e rrezikut, dhe
- c. tē sigurohet që rreziqet janë ende relevante brenda mjedisit nē ndryshim.

Sugjerohet që rishikimi i rregullt i risqeve tē implementohet nē ciklin e menaxhimit dhe rreziqet diskutohen nē mbledhjet ekzekutive tē departamenteve dhe drejtorive ose nē ekip gjatë gjithë vitit.

6 Role dhe Pergjegjesi

Roli	Përgjegjësia
Drejtoret e Departamenteve dhe Drejtive (Menaxhmenti)	Sigurimi i politikave të menaxhimit të riskut të kompanisë dhe udhëzimet për menaxhimin e riskut.
Grupi I Menaxhimit Strategjik	Nxitja e realizimit të objektivave, rishikimi i procesit të menaxhimit të riskut dhe vendosja e "oreksit" për risk. Shqyrtimi i mjedisit të raportimit dhe kontrollit
Administratori	Përgjegjësitet sipas pikës 3.4 të këtij dokumenti
Koordinatori I Menaxhimit Financiar dhe Kontrollit	Eshtë përgjegjës për zbatimin e sistemeve të MFK në çdo dimension të organizatës. Përgatit, monitoron dhe zbaton planin për ngritjen dhe zhvillimin e sistemit të MFK. Për përgatitjen e deklaratës dhe raportit vjetor mbi cilësine e sistemeve të kontrollit të brendshem, për t'u dorezuar në Ministrinë e Financave; Cdo përgjegjësi tjetër sipas pikës 3.5 të këtij dokumenti
Koordinatori I Riskut	Eshtë përgjegjës për të gjitha aspektet e menaxhimit të riskut dhe për përgatitjen e një strategjie të miratuar për MFK. Sigurohet se rreziqet që lidhen me Kompaninë identifikoohen, vlerësohen dhe kontrollohen. Venia në dijeni tek Menaxhmenti I kompanisë për rreziqe të caktuara sipas nevojës. Cdo përgjegjësi tjetër sipas pikës 3.6 të këtij dokumenti
Menaxher Projekti	Krijon një dokument Menaxhimi Risku per projektin. Krijon Regjistrin e Riskut për projektin. Sigurohet që të gjitha rreziqet e projektit identifikoohen, vlerësohen dhe kontrollohen gjatë gjithë ciklit të jetës së projektit.
Shefat e Sektorëve	Merr pjesë në identifikimin, vlerësimin dhe kontrollin e rreziqeve. Cdo përgjegjësi tjetër sipas pikës 3.7 të këtij dokumenti

7 Anekse

Aneks A – Lista e Riskut

Lista e kontrollit per burimet e zakonshme te rrezikut

Risku I Personelit

	Semundje
	Konflikt
	Probleme pune
	Mungese aftesish
	Mungese motivimi
	Mungese angazhimi

Risk qe buron nga Qeveria

	Leje
	Dogana
	Standarte Mjedisore
	Patenta
	Shendet i dhe Siguria
	Akte rregullatore

Risku I Projekteve

	Buxheti
	Kompleksiteti
	Vizioni
	Procesi I Vendimmarrjes
	Koha
	Angazhimi
	Politikat
	Vleresim I dobet

Risk Strategjik/Biznesi

	Performance nen specifikime
	Performance e dobet e menaxhmentit
	Te ardhura kapitale te pamjaftueshme
	Mungesa e disponueshmerise per Investime

Risku I Sigurise

	Vjedhje
	Spiunazh
	Fatkeqesi Natyrore

Risk Perceptimi

	Ofendime dhe shkelje racore, gjinore, etnike
	Venia ne rrezik e shendetit

Risku Operacional

	Mungesa e planit te vazhdueshmerise
	Kufizimet e Shëndetit dhe Sigurisë
	Marketingu dhe PR
	Prodhimi
	Blerjet
	Plane te papershatashme
	Neglizhencë Profesionale
	Gabim Njerezor/ Paaftesi
	Kompromitime te Sigurisë
	Deshthimi I performances
	Pritshmeri te paqarta
	Shkeljet e sigurise

Risk Financiar

	Cash Flow
	Pagesat
	Kurset e kembimit
	Kostot Operative dhe te Mirembajtjes
	Kostot e Prokurimeve

Risku I Struktures dhe Politikave

	Struktura e Biznesit
	Procesi I planifikimit te biznesit
	Plani I sherbimeve
	Plani I infrastrukturës IT
	Procesi I Rekrutimit
	Procesi I Zhvillimit te Stafit
	Strukturat Menaxheriale dhe Pergjegjesise
	Procedura e Menaxhimit te Ndryshimeve
	Procedura e Menaxhimit të Riskut
	Procedura e Menaxhimit të Cilësisë
	Strategjia Organizative
	Burokracia
	Procedura e Menaxhimit te Ankesave

Risku Teknik dhe I Infrastrukturës

	Zgjerimi
	Integrimi
	Siguria
	Standartet
	Perputhshmeria
	Performanca
	Inadequate Design
	Deshthim I infrastrukturës
	Kosto te medha te nxjerrjes jashte perdorimit
	Probleme mirembajtjeje

Anekzi B – Skede risku

SKEDË RISKU		Versioni:	
Emer Drejtore/Sektori:		Emri i Projektit: (nese e aplikueshme)	
Kodi i riskut:	Pershkrimi i riskut:	Kategoria e Riskut:	
Mundesia e ndodhjes:	Impakti:	Vlera e pritur:	
Perpara pergjigjes	Perpara pergjigies	Perpara pergjigies	Pas-pergjigjes
Kategoria e Pergjigjes ndaj Riskut:			
Pergjigja ndaj Riskut:			
Data:	Autori(personi identifikues):	Pronari i Riskut:	Vepruesi:
			Statusi i Riskut:

Aneksi C – Formati Tip I Regjistrat te Riskut per OST sh.a.

Nr.	Drejtori	Regjistrat e faturimit te OST sh.a.	Vleresimi i rishut pas kontrollit elektronikus												Monitorimi i rishut	Meastrimi i rishut	Te gjera
			Vleresimi i rishut			Sistemi i kontrollit elektronikus			Vleresimi i rishut pas kontrollit elektronikus			Monitorimi i rishut					
			Inputi	Prosesi Inputit	Riski Tipofit	Probabiliteti i noditjes	Kontrolli/et Elektronikus	Risku para kontroleve	Probabiliteti i noditjes	Inputi i rishut	Risku pas kontroleve	Meqja e kontrollit	Vlerime e rishut	Struktura Perioregeze adresuar kohës/et	Meqja e rishut	Ndryshime në rishut që përfshinë/ka shtuan më tep > Echtë përmirësuar <- Echtë dësht =	
1	Departamenti/Drejtori	Emit															
2	Departamenti/Drejtori																
3	Departamenti/Drejtori																
4	Departamenti/Drejtori																

Aneksi D – Formati Tip I Intervistave te Riskut

- **Drejtoria XXXX**

1. **Detyra 1**

IDENTIFIKIMI DHE VLERESIMI I RISKUT

- Input- Rreziku ne lidhje me informacionin e marre:
  - 1)
  - 2)
  - 3)
- Përpunimi dhe zhvillimi i kësaj detyre përmban plotësimin e disa detyrave kryesore:
  - 1)
  - 2)
  - 3)
- Gjate përpunimit, risqet kryesore qe dalin ne pah janë:
  - 1)
  - 2)
  - 3)
- Output – Risqet kryesore qe shoqerojne Outputin:
  - 1)
  - 2)
  - 3)

SISTEMET E KONTROLLIT DHE VLERESIMI PAS KONTROLLEVE

Për te adresuar risqet qe vijne nga Inputi, kryhen procedurat si me poshte:

-
-
-

Procesimi i inputit te marre mbahet nen kontroll dhe risqet adresohen nepermejt procedurave te meposhte:

-
-
-

Per te siguruar cilesine dhe saktesine e Output ndiqen praktikat me poshte:

-
-
-

KONTROLLE TE METEJSHME SHTESE

-
-
-